

7^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΒΑΣΕΙΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ (2^η ενότητα)

7.3. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Τι είναι το πολιτικό κόμμα;

- Οργάνωση, μορφή οργανωμένης πολιτικής δράσης
- στη βάση συμφωνημένων αρχών
- επιδιώκει την ανάληψη της διακυβέρνησης

Μπολ και Πέτερς - Χαρακτηριστικά των πολιτικών κομμάτων

- Κοινός στόχος – η κατάκτηση της εξουσίας
- Οργάνωση
- Εξωκοινοβουλευτική υποστήριξη (από συνδικάτα, κινήματα)

Η λειτουργία των πολιτικών κομμάτων στο πλαίσιο της Δημοκρατίας

Τα κόμματα πυλώνες της δημοκρατίας γιατί:

- συμμετέχουν στο σχηματισμό της κυβέρνησης
- διαμορφώνουν την πολιτική βούληση (προσπαθούν να πείσουν τους πολίτες για το δίκαιο των αιτημάτων τους και των απόψεών τους)

συμβάλλουν:

- στην πολιτική διαπαιδαγώγηση
- στην πολιτική ενεργοποίηση
- στην πολιτική κοινωνικοποίηση: παράγουν, μεταβιβάζουν πολιτικά ήθη
- διαμεσολαβούν μεταξύ της κοινωνίας και της εξουσίας: επεξεργάζονται, μορφοποιούν και μετατρέπουν τη λαϊκή βούληση σε πολιτικό λόγο.

Τα αιτήματα του λαού μετατρέπονται σε πολιτικές αποφάσεις. Για αυτό τα πολιτικά κόμματα είναι και

- σταθεροποιητικός μηχανισμός του πολιτικού συστήματος.

Ελληνικά κόμματα στο εθνικό Κοινοβούλιο 2004: Ν. Δημοκρατία, ΠΑΣΟΚ, ΚΚΕ, Συνασπισμός της Αριστεράς των Κινήματων και της Οικολογίας.

Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ο Λαϊκός Ορθόδοξος Συναγεραμός.

Ελληνικά κόμματα στο εθνικό Κοινοβούλιο 2019

ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ 39,73% 158 ΕΔΡΕΣ,

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ 31,45% 86 ΕΔΡΕΣ,

Κίνημα Αλλαγής 8,14% 22 ΕΔΡΕΣ,

ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ 5,35% 15 ΕΔΡΕΣ,

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΥΣΗ - ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΒΕΛΟΠΟΥΛΟΣ 3,79% 10 ΕΔΡΕΣ

ΜέΡΑ25 3,39% 9 ΕΔΡΕΣ

Ποια είναι η κυριότερη δυσλειτουργία του πολιτικού συστήματος στην Ελλάδα σε σχέση με τα πολιτικά κόμματα;

Τα κόμματα επηρεάζουν και ελέγχουν πολλά κινήματα και συλλογικές οργανώσεις, π.χ. συνδικαλιστικές οργανώσεις, γυναικείες οργανώσεις.

Ποιοί είναι οι στόχοι των πολιτικών κομμάτων;

- Η διεύρυνση της εκλογικής τους βάσης
- Η διασφάλιση της ιδεολογικής ταυτότητας των μελών τους
- Η κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας

7.3.2.ΟΜΑΔΕΣ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

Ομάδες πίεσης – ομάδες συμφερόντων – λόμπι

Τι είναι;

- Μορφές οργανωμένης πολιτικής δράσης (πλουραλιστικό μοντέλο εξουσίας)
- συνεκτικές κοινωνικές ομάδες
- δραστηριοποιούνται οργανωμένα
- σκοπός η προώθηση αιτημάτων και συμφερόντων
- ασκούν πίεση, επιρροή στη λήψη πολιτικών αποφάσεων

Πότε χρησιμοποιείται ο όρος «ομάδες συμφερόντων» και πότε ο όρος «ομάδες γνώμης»;

«Ομάδες συμφερόντων» → προωθούν συμφέροντα- εργατικά συνδικάτα

«Ομάδες γνώμης» → προωθούν αιτήματα στη βάση κοινών αξιών – οικολογικές οργανώσεις.

Πώς λειτουργούν οι ομάδες πίεσης;

Διαφορές με τα πολιτικά κόμματα

- δεν στοχεύουν στην κατάκτηση της εξουσίας
- δεν ασχολούνται με ευρύτερα πολιτικά θέματα

Μπορούν να μετεξελιχθούν σε κόμματα

Συνομιλούν με την εξουσία, χρησιμοποιούν στρατηγικές : αποκλεισμός δρόμων, διαμαρτυρίες, τηλεοπτικά μηνύματα.

Διαμορφώνουν πολιτικές στάσεις – κοινωνικοποιούν πολιτικά- το άτομα μέσω αυτών προασπίζεται ατομικά και κοινωνικά συμφέροντα.

Συμβάλλουν στη διαμόρφωση των πολιτικών αποφάσεων

7.3.4 Πολιτική και εκλογική συμπεριφορά

Εκλογική συμπεριφορά: Ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία ψηφίζουμε ένα κόμμα;

Πολιτική συμπεριφορά: Ο τρόπος με τον οποίο το άτομο εκφράζεται, δραστηριοποιείται, συμμετέχει σε συλλογικές διαδικασίες, σε σωματεία, συλλόγους, εθελοντικές οργανώσεις, λέσχες, κόμματα, εκλογές. Συμμετοχή ή αποχή από τα πολιτικά πράγματα.

Πώς διαμορφώνεται η πολιτική συμπεριφορά;

Τα άτομα φορείς και δέκτες πολιτικής κοινωνικοποίησης.

Πολιτική κοινωνικοποίηση: συνεχής διαδικασία διαμόρφωσης και αλληλεπίδρασης πολιτικών αξιών, στάσεων αναπαραστάσεων, συμπεριφορών. Θεσμοί κοινωνικοποίησης.

Τα άτομα διαμορφώνουν την πολιτική συμπεριφορά, την πολιτική στάση ανάλογα με τα ατομικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά τους.

Παραδείγματα πολιτικής στάσης: οι απόψεις:

- α) για την προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων,
- β) το χωρισμό εκκλησίας και κράτους,
- γ) την απαγόρευση ή νομιμοποίηση των αμβλώσεων,
- δ) την κατάργηση της αναγραφής του θρησκευόμενου στις αστυνομικές ταυτότητες,
- ε) τη νομιμοποίηση των οικονομικών μεταναστών, την ιδεολογική αυτοτοποθέτηση των πολιτών.

Ποια η σχέση πολιτικών στάσεων και εκλογικής συμπεριφοράς;

Οι πολιτικές στάσεις επηρεάζουν την εκλογική συμπεριφορά αλλά όχι πάντοτε.

Π.χ. Ο ρατσιστής δεν ψηφίζει ένα κόμμα που ευαγγελίζεται την παροχή πολιτικών δικαιωμάτων στους μετανάστες στην χώρα του.

Από ποιους παράγοντες εξαρτάται η πολιτική και εκλογική συμπεριφορά;

Κοινωνικοί: το σύστημα διακυβέρνησης.

Ατομικοί: φύλο, επάγγελμα, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, εργασία, κοινωνικοοικονομική θέση, φιλοσοφικές, θρησκευτικές αντιλήψεις. Π. χ. οι άνδρες συμμετέχουν περισσότερο σε προεκλογικές πολιτικές συγκεντρώσεις. Οι γυναίκες εκδηλώνουν μειωμένο ενδιαφέρον για τα κοινά.

Ερμηνεία: η άνιση κατανομή των κοινωνικών ρόλων, κοινωνικές πρακτικές που αφορούν τις σχέσεις των δύο φύλων, εσωτερίκευση της ανισότητας από τις γυναίκες. «Ο εκδημοκρατισμός του ιδιωτικού αποτελεί προϋπόθεση για τον εκδημοκρατισμό του δημόσιου» (Μ. Παντελίδου-Μαλούτα, 2002:195)

7.4. Πολιτική αλλοτρίωση

Τι είναι η πολιτική αλλοτρίωση;

- Αποξένωση, αδιαφορία, η αίσθηση του ατόμου ότι η συμμετοχή στο πολιτικό γίνεσθαι δεν μετρά, δυσπιστία έναντι των κυβερνήσεων, απομάκρυνση από πολιτικές διαδικασίες, εξελίξεις.
- Μορφή πολιτικής συμπεριφοράς, εκδηλώνεται με στάσεις και αντιλήψεις των πολιτών.

Πώς εκδηλώνεται η πολιτική αλλοτρίωση; (στάσεις, αντιλήψεις, συμπεριφορές)

Εκφράσεις που συνήθως υποδηλώνουν πολιτική αλλοτρίωση:

- «Οι πολιτικοί ενδιαφέρονται μόνο για το βουλευτικό θώκο,
- «όλα τα κόμματα είναι ίδια»,
- «η ψήφος μου δε μετράει»,
- «όλα αποφασίζονται στις Βρυξέλλες» κτλ. είναι.

Πολιτική αλλοτρίωση εκφράζουν:

οι απόψεις των πολιτών για τη διαφθορά στα δημόσια πράγματα καθώς και ο βαθμός εμπιστοσύνης των πολιτών στους διάφορους θεσμούς.

Τι έδειξαν οι έρευνες σχετικά με τη συμμετοχή των νέων της Ελλάδας και άλλων Ευρωπαϊκών χωρών στην κοινωνία των πολιτών;

Οι νέοι και η κοινωνία των πολιτών

(Έρευνα της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, έρευνα Ευρωβαρόμετρο, 2004)

Το ποσοστό συμμετοχής των νέων στην «κοινωνία των πολιτών» κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα.

Μεγάλο ποσοστό νέων δε συμμετείχε σε οργανώσεις.

Διαιρετική τομή Βορρά/Νότου όσον αφορά τη σχέση των νέων με την κοινωνία των πολιτών.

Οι νέοι των χωρών της Νότιας Ευρώπης δε δραστηριοποιούνται ιδιαίτερα στο πεδίο της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

Μια ερμηνεία του φαινομένου από τους ίδιους τους αναλυτές: τα χαμηλά ποσοστά συμμετοχής των νέων σε οργανώσεις αυτού του τύπου ίσως να μη σχετίζονται με την έλλειψη κοινωνικής και πολιτικής συνείδησης, αλλά με το γεγονός ότι οι νέοι αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στην οικογένεια και στη φιλική παρέα.

Πώς ερμηνεύεται κοινωνιολογικά η αλλοτρίωση; (Αίτια)

- Η συνθετότητα των σύγχρονων κοινωνιών, η παγκοσμιοποίηση, οι υπερκρατικοί θεσμοί, η δημιουργία διεθνών κέντρων λήψης αποφάσεων → μειώνουν την επικοινωνία κυβερνήσεων και πολιτών.
- Κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτικοί παράγοντες: καταναλωτισμός, καριερισμός/ επαγγελματισμός (σε περιόδους οικονομικής ύφεσης),
- ρουσφέτι, «μέσο», πελατειακές σχέσεις (Ελλάδα): Ευθύνη έχουν οι κυβερνήτες και οι πολίτες- ανοχή στην παρανομία και την ανομία.

- Πώς μεταστρέφεται η δημοκρατία σε αυταρχική μορφή εξουσίας κατά τον Ν.Μπόμπιο:
Η δημοκρατία βασίζεται στους νόμους και όταν παραβλέπεται αυτή η αρχή μεταστρέφεται σε αυταρχικό καθεστώς.

Πώς αντιμετωπίζεται η πολιτική αλλοτρίωση;

- Συλλογικές προσπάθειες: πολιτική των κυβερνώντων: έλεγχος της διαπλοκής, εξάλειψη των πελατειακών σχέσεων, αξιοκρατία → Κράτος Δικαίου.
- Οι πολίτες: επιβάλλεται η συμμετοχή όλων στις πολιτικές διαδικασίες γιατί έτσι δεν προωθούνται τα συμφέροντα των λίγων, εκφράζονται ισχυρά τα αιτήματα των πολιτών.
Συμμετοχή μαθητών στην εκλογή των μαθητικών συμβουλίων.
Η δημοκρατία βιώνεται στην οικογένεια (συζητήσεις, αποφυγή συγκρούσεων, επίλυση προβλημάτων, διατύπωση αιτημάτων, ισότιμη συμμετοχή στις οικιακές εργασίες).
Η διαρκής συμμετοχή των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίες επιτακτική γιατί:
 - ελέγχεται η εξουσία
 - κατοχυρώνεται η αντιπροσωπευτική δημοκρατία

Γιατί επιβάλλεται η συμμετοχή όλων των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίες; (Η σημασία της συμμετοχής των πολιτών στο πλαίσιο των δημοκρατικών κοινωνιών)

(ενδεικτική απάντηση)

Πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της πολιτικής αλλοτρίωσης μπορούν να πάρουν και οι ίδιοι οι πολίτες. Αντιλήψεις όπως «η ψήφος μου δε μετράει» αφήνουν το πολιτικό πεδίο ελεύθερο στις ελίτ, οι οποίες θα προωθήσουν τα συμφέροντα των λίγων. Όπως, για παράδειγμα, στο σχολείο κάθε μαθητής και κάθε μαθήτρια συμμετέχει στις εκλογές των συμβουλίων (είτε ως ψηφοφόρος είτε ως υποψήφιος/α) προκειμένου να εκλεγεί ο ικανότερος ή η ικανότερη που θα διαμεσολαβεί μεταξύ της διεύθυνσης του σχολείου και των μαθητών, έτσι και στην ευρύτερη κοινωνία επιβάλλεται η συμμετοχή όλων στις πολιτικές διαδικασίες, ώστε να εκφράζονται με μεγαλύτερη δύναμη τα αιτήματα των πολιτών.

Η δημοκρατία βέβαια βιώνεται αρχικά μέσα στην οικογένεια. Στο πλαίσιο της οικογένειας διεξάγονται συζητήσεις, επιλύονται προβλήματα, αποτρέπονται συγκρούσεις και συχνά διατυπώνονται από τα παιδιά αιτήματα προς τους γονείς. Επιπλέον, η ισότιμη για αγόρια και κορίτσια συμμετοχή στις οικιακές εργασίες μπορεί να είναι το προστάδιο για μια ισότιμη συμμετοχή στις πολιτικές διαδικασίες.

Η διαρκής συμμετοχή των πολιτών στις πολιτικές διαδικασίες (στις οργανώσεις, τα κόμματα, τις εκλογές κτλ.) είναι ιδιαίτερα επιτακτική στις σύγχρονες αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες. Με αυτό τον τρόπο ελέγχεται η εξουσία και κατοχυρώνεται στην πράξη η αντιπροσωπευτική δημοκρατία.

